

‘Het bunkeralarm went nooit’

De avonturen van een legerpredikant in Uruzgan

Door Jolijn van Harten

Als legerpredikant weet je nooit wat er kan gebeuren tijdens een kerkdienst. Je zit midden in oorlogsgebied, dus de situatie is altijd onzeker. “Tijdens een kerkdienst in oorlogsgebied kan er van alles gebeuren. Je kunt je als legerpredikant nooit op alles voorbereid zijn”, vertelt legerpredikant Henk Fonteyn (55).

“Bij een collega werd de kerkdienst zelfs wreed onderbroken door een bunkeralarm. De kerk was in een ogenblik leeg en iedereen zocht zijn heil in de bunker omdat er mortieren op ons afgeschoten werden. Na een kwartier werd het signaal ‘veilig’ gegeven en is de kerkdienst weer hervat.

“Tijdens één van mijn uitzendingen was er een kolonel die elke week een kaars aanstak voor de Taliban”

Er zat toen zelfs een paar man meer in dan voor het bunkeralarm.”

Toevlucht in de kerk

Na 17 jaar dominee te zijn geweest in een kerkelijke gemeente, was

“Je moet niet in het leger gaan om zieltjes te winnen”

Henk toe aan een andere uitdaging. Hij vond die bij defensie. “De spanning en sensatie van het leger trok me. Maar de doelstelling van vrede en ontwikkeling die defensie voorop heeft staan, trok me nog meer aan. Het is mooi – hoewel ook moeilijk – om over God te kunnen spreken op een plek waar God als bron van oorlog wordt gezien; in naam van Allah worden mensen vermoord.”

De uitdrukking ‘in tijden van oorlog zitten alle kerken vol’ gaat volgens Henk tijdens een uitzending niet he-

lemaal op. “De kerk zit niet bomvol, maar je ziet dat mensen die zelf zeggen dat ze helemaal niet christelijk zijn toch naar de kerkdienst tijdens

een uitzending komen. Vaak om er even uit te zijn, even de gedachten de

vrije loop te kunnen laten. Of om gewoon naar de muziek te luisteren en een kaarsje aan te steken voor thuis.”

Geen zieltjes winnen

Om legerpredikant te worden, moet je eerst theologie gestudeerd hebben en een aantal jaar gewerkt hebben in een gemeente. Defensie heeft ongeveer 150 geestelijke verzorgers in dienst. Dat zijn voornamelijk dominees, aalmoezeniers en raadslieden (humanisten). “Als geestelijk verzorger ben je in dienst van defensie maar gezonden door je gemeente, de ‘zendende instantie’. Ik ga niet mee voor defensie, maar omdat ik er wil zijn voor ‘mijn’ mensen.”

Het werk van een geestelijk verzorger is niet voor iedereen weggelegd. Naast dat je de militaire keuring door moet komen, moet je ook met iedereen kunnen werken. “Je moet niet in

het leger gaan om zieltjes te winnen, maar om er voor de militairen te zijn vanuit jouw christelijke levensovertuiging. Zeventig procent van het Nederlandse leger bestaat uit niet-christenen. Geloof is voor velen geen item en vloeken is voor velen normaal. Dat moet je kunnen relativeren.”

Oorlog en God?

“Vaak word ik geconfronteerd met de vraag hoe ik als christen militair kan zijn. Dat raakt me. Ik ben het ermee eens dat een leger eigenlijk helemaal niet nodig zou moeten zijn, maar helaas is de realiteit anders. Het doel

“Geloof is er voor velen geen item en vloeken voor velen normaal”

van het leger is niet om te vechten, maar om op te bouwen en veiligheid te brengen. Geweld is daarbij een laatste optie en iets waarin we helaas vaak verzeild raken zonder ervoor te kiezen.”

Ook tijdens een uitzending gaat Henk in zijn preken heel bewust in op dit soort thema's. Vaak komt hij niet verder dan met de militairen te constateren dat je niet zonder vuile handen kunt blijven. “Ik preek over mense-



Legerpredikant Henk Fonteyn
[Foto: Jolijn van Harten]

“Het blijft toch een andere wereld. Ook al wennen dingen snel, sommige

dingen wennen nooit. Zoals het bunkeralarm, een jongen die beide benen heeft verloren door een bom of kleine kinderen die verminkt in het veldhospitaal worden binnengedragen.”

“Een van de meest indrukwekkende ervaringen was in Nederland tijdens een oefening. Onverwacht overleed tijdens een bivak één van de jonge soldaten. Achteraf bleek dat hij een ernstige ziekte had. We stonden met alle mannen in een kring: jong en



Militair maakt contact met jongen

[Foto's: Defensie]

“Vaak word ik geconfronteerd met de vraag hoe ik als christen militair kan zijn”

lijke onmacht en Gods vergeving en over de hoop op God om uiteindelijk ons doel van vrede te bereiken. In zo'n bezinningsmoment gebeuren soms ontroerende dingen. Tijdens één van mijn uitzendingen was er een kolonel die elke week een kaars aanstak voor de Taliban. “Want”, zo zei hij, “zelfs al moeten we hard tegen ze optreden, ook zij zijn mensen met gezinnen, idealen en overtuigingen.” Die woorden raakten de kern van de zaak.”

Geraakt

Als geestelijk verzorger draag je geen wapens en kom je nauwelijks van het kamp af. Wat dat betreft is het dus veel minder spannend dan voor de militairen die elke dag het gevaar in moeten.

oud, moslim en atheïst, autochtoon en allochtoon. Iedereen was vol van verdriet en ongeloof dat dit gebeurd was. Toen zei één van de grote sterke jongens: “Dominee, wilt u met ons bidden?”. Ik had van tevoren niks voor kunnen bereiden, maar op dat moment kwamen de goede woorden als vanzelf over mijn lippen.”

Dagboekverhaal van Henk Fonteyn

Een afscheid en een nieuw begin

Kandahar, 1 oktober 2006

Ook in Nederland gaat het leven door. Hier in het uitzendgebied verblijven op dit moment ongeveer 2000 Nederlanders. Statistisch gezien kan het niet anders of een aantal van hen wordt tijdens hun verblijf hier geconfronteerd met ingrijpende gebeurtenissen thuis. En zo is het ook.

Elke week komen er wel een paar

telefoontjes binnen van het zogenaamde Situatie Centrum. Bestemd voor soldaat X en kapitein Y. Ik heb al verschillende malen een overlijden moeten aanzeggen. Wanneer dat een familielid in de eerste of tweede graad betreft, worden kosten noch moeite gespaard om de militair in kwestie zo snel mogelijk naar Nederland te laten vliegen. Soms zijn er hartverscheurende situaties aan de orde. Zoals de jonge korporaal die enkele maanden geleden afscheid

van thuis nam met de wetenschap dat haar vader heel ernstig ziek was. Maar de vader zelf had gezegd: je moet gaan, ik houd het wel vol tot je terugkomt. Helaas pakte dat anders uit en overleed de vader afgelopen week.

Ze was heel blij dat het nog mogelijk was geweest om telefonisch contact met hem te hebben, vlak voor zijn sterven. Ze hadden over meer dan 5000 kilometer toch echt afscheid

van elkaar kunnen nemen. Maar nu is hij er niet meer.

Gelijk met haar vloog een jonge collega terug met een heel ander verhaal. Zijn vrouw was zwanger en volgens de berekeningen zou in de eerste week van oktober de geboorte van hun eerste kindje plaats vinden. Hij had daarvoor al verlof gepland en zou eind september naar huis vliegen. Echter, de eersteling besloot zijn of haar vader te snel af

te zijn. Afgelopen maandag werd er gebeld vanuit het ziekenhuis dat de weeën in hoog tempo waren ingezet. Het was maar zeer de vraag of hij de geboorte nog zou meemaken. Voor hem duurde elke minuut dat hij nog hier was te lang en hij had geen steun aan de wetenschap dat de lokale tijd hier 2,5 uur voorloopt op het Nederlandse...

